

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Погане знання основ – причина великих бід
Давньояпонська мудрість

Наведений матеріал розкриває завдання та ускладнення в процесі організації наукової роботи студентів в концепції розширеного відтворення людського потенціалу. Запропоновані висновки та пропозиції сприятимуть як ефективнішій роботі навчальних закладів, так і розумінню еволюційних процесів у сучасному суспільстві.

Постановка проблеми та її актуальність. Науково-дослідна робота студентів дедалі більше набуває свого виховного та світоглядного значення, особливо на тлі загальної пасивності молоді, суспільного падіння рівня культури та обізнаності. Крім виховної функції, наукова робота студентів сприяє підвищенню мотивації навчального процесу, змінює профорієнтаційні пріоритети особистості, примушує студентів поглянути на навчання з іншого боку.

Зміна пріоритетів суспільного розвитку, поступова переорієнтація суспільства на нематеріальні чинники та мотиви до економічної діяльності супроводжується суперечливими процесами: триває посилення злиденності переважної більшості населення на тлі збагачення дуже обмеженої кількості осіб та подальшого розшарування українського суспільства за рівнем доходів. Концепція людського потенціалу визначає розширення кола здібностей людини та ступеня її самореалізації в умовах наявності певного, мінімального рівня доходів.

Сучасна вища освіта в Україні орієнтується, переважно, на матеріальні параметри, економію коштів, а іноді й взагалі керується мотивом прибутковості у своїй діяльності, і найчастіше це стосується саме навчальних закладів державної форми власності. Перехід до постіндустріального суспільства за таких умов стає для України недосяжною метою. Перераховані суперечності визначають злободення та актуальність запропонованого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системного дослідження цієї проблеми на сьогоднішній день не відбулося, оскільки проблеми вищої школи в Україні сьогодні розглядаються переважно з позицій людського капіталу, тобто спроможності подальшого отримання економічних зисків за рахунок набутих знань, досвіду тощо. Розкриття здібностей людини в процесі навчання, з інституціоналізованої економічної точки зору, до цього моменту системно не були проаналізовані.

Метою статті є визначення економічних, психологічних, інформаційних та організаційних перепон на шляху організації студентської

наукової роботи; визнання її одним із провідних джерел формування людського потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Формування сучасного конкурентоспроможного об'єкта та суб'єкта ринку праці вимагає значних зусиль, матеріальних витрат та його власного бажання із відповідним сприянням особистому саморозвитку. Інтелектуальне зростання сучасної молоді має відбуватись шляхом розширення особистих спроможностей до самозростання, вміння аналізувати та використовувати наявну інформацію, яка має необмежений і дедалі більше зростаючий характер. При цьому однією з функцій людини, що опрацьовує великі масиви інформації має бути здатність критичної оцінки та визначення її вірогідності, що можливо лише за умов наявності великого обсягу нагромаджених знань, володіння аналітичними основами.

Метою наукової роботи студентів є розвиток інтелектуально–аналітичних здібностей індивіда, створення передумов для подальшої наукової діяльності особистості, як одного з гарантів якісного написання та захисту дипломної роботи. Дипломна або кваліфікаційна робота може стати основою подальшої наукової роботи, бізнес-плану, регіональної чи національної програми соціально–економічного розвитку. Тому від її якості може залежати не лише отримання диплому, а й перспективи подальшого наукового та матеріального зростання студента.

Підготовка високоякісної робочої сили, яка здійснюється в умовах ринкової економіки з урахуванням дедалі більше зростаючих вимог сучасного ринку праці України, спрямовується на підвищену якість отриманих знань, чесність та порядність підприємницького прошарку суспільства, підвищення загальнонаціональної продуктивності праці.

Ефективна організація діяльності підприємства сприяє раціональному використанню ресурсів, основних та оборотних фондів, підвищує його прибутковість та конкурентоспроможність на національному, а можливо й на світовому ринку. Ефективна діяльність окремого виробничого підприємства є складовою частиною загальнодержавного економічного зростання, яке сприяє економічному розвитку регіонів, покращенню їх соціальної сфери, підвищенню авторитета України в світовому суспільстві. Саме тому, наукова робота має приділяти увагу не лише фундаментальним дослідженням, а й спрямовуватись на поліпшення роботи конкретного підприємства, галузі чи регіону. Таким чином, студент під час навчання забезпечуватиме себе майбутнім робочим місцем, буде спроможний впливати на розмір своєї заробітної плати, ще навіть не працюючи на підприємстві [10, с. 3].

Об'єктивна необхідність науково–дослідної роботи студентів полягає у трансформації суспільної свідомості населення України внаслідок переходу до ринкової системи господарювання, змін у підприємницькому секторі економіки та в системі ліберальних цінностей суспільства. Не менше значення відіграє й зміна установок структурного розвитку національної та

світової економіки, надання пріоритетної уваги нематеріальному виробництву та розвитку людини у новій надекономічній якості.

Залучення до наукової роботи якомога більшої кількості студентів спроможне зміцнювати соціальну структуру навчальних закладів, долати зайві протиріччя та суперечності в системі відносин „викладач–студент”, сприяти з’ясуванню справжнього призначення слухача вищого навчального закладу, розкривати його приховані позитивні властивості, поліпшувати загальний психологічний клімат у навчальному середовищі, створювати якісно нові мотиви до процесу навчання.

Як писав Гельвецій „Неук стільки ж вищий від лжеученого, скільки сам нижчий від освіченого” [2, с. 10]. Поширена практика не лише отримання фіктивних дипломів про наукові ступені, вчені звання, державні відзнаки, а й написання „порожніх” книжок примушує студентів не лише вивчати ці посібники, а часто-густо й купувати твори псевдопрофесорів. Уникнення такої ситуації може бути зреалізовано лише у випадку унеможливлення корупційного просування науковим світом.

Зміна місця і ролі людини в процесі виробництва відбувається у відповідності до змін у науково-технічному прогресі. Трансформація процесу праці та його суспільного значення викликає еволюцію здатності людини до виробництва та самої людини, виводячи її з безпосереднього процесу праці, збільшуючи обсяг вільного від праці часу, але підвищуючи кваліфікаційно-освітні вимоги до нього [7, с. 42].

Людський потенціал – це сукупність фізичних, розумових і творчих здібностей людини до праці та суспільних відносин, які являють собою проміжну віху в процесі формування „людини творчої” на шляху всебічного розвитку людини. Нагромадження людського потенціалу супроводжується зростанням рівня інноваційного пошуку та креативності в багатьох сферах суспільної взаємодії. Креативність – це форма активності у проблемному пошуку [5, с. 39].

Чинники, що спонукають до творчості, можуть бути взагалі відсутні, мати негативний характер стосовно інших осіб, змінюватись протягом певного відрізка часу багато разів. Еволюція *homo economicus* у *homo creativus* призводить до поступового переростання „суспільства споживання” (визначальний мотив економічної діяльності – зростання власного статку та матеріальне заохочення) у „суспільство розвитку” (головна мета творчої діяльності – відтворення та зростання власних здібностей) [7, с. 144].

Щодо психофізіологічних характеристик людини, вони також відіграють не останню роль у творчій роботі та генеруванні ідей. Можна виділити ті, які негативно впливають на творчі можливості і стоять на шляху реалізації нововведень, і ті, які їх стимулюють. До першої групи належать консерватизм, відсталість, песимізм, страх краху, небажання перенавчатись, інертність, бюрократія, професійна заздрість, недовіра, самозакоханість та ін. Стимулюючими факторами є винахідливість, інтерес до нового, рішучість, готовність іти на ризик, інтелект, креативність, організаторські здібності, ініціативність, лідерство та ін. [7, с. 151–152].

Науково–дослідна робота є одним із напрямів професійно-кваліфікаційної підготовки студентів вищих навчальних закладів, яка ставить перед собою такі взаємопов'язані та взаємозалежні цілі:

- формування альтернативних підходів до засвоєння і використання навчальних, наукових, аналітичних та прогностичних матеріалів, їх критичний аналіз та співставлення із практикою сьогодення;
- визначення особистого ставлення студента до певних проблем та аспектів господарського життя, які різною мірою розкриваються в навчальних планах;
- започаткування основ наукового аналізу, оволодіння відповідною методологією та інструментарієм, набуття та розвиток навичок роботи з науковою літературою, розуміння її градації;
- поєднання декількох методологічних підходів у процесі дослідження наукових проблем, які мають міждисциплінарний характер, застосування економічного інструментарію для розв'язання неекономічних проблем, як-то проблем соціального руху, правового розвитку, морально-етичних проблем, причин та наслідків формування і розвитку масової культури тощо;
- пошук та виокремлення частки студентів, що мають здібності до аналітичної роботи, залучення їх до кафедральних, університетських, регіональних, національних та міжнародних науково–дослідних програм. Створення відповідної мотиваційної бази;
- популяризація наукової діяльності університету і підвищення його рейтингу на різних рівнях з метою залучення додаткових абітурієнтів та підвищення конкурсу під час вступної кампанії;
- розвиток та зміцнення морально-етичних установок студента в процесі виконання ним науково-дослідної роботи.

Науково-дослідна робота студентів здійснюється у відповідності до навчальних планів спеціальностей, програм наукової роботи факультетів і кафедр, індивідуальних планів навантаження професорсько-викладацького складу.

Залучення студентів до такого виду роботи здійснюється на добровільних засадах, з передбаченням певних форм її заохочення. Кількість осіб, напрями дослідження, терміни виконання, джерельна база та оформлення наукових результатів визначаються шляхом співпраці студента з науковим керівником та затверджуються кафедрою. Про наявні отримані результати кафедра звітує перед факультетом та вченою радою університету.

Проміжні етапи дослідження можуть бути заслухані на засіданні кафедри. У випадку появи певних ускладнень, що стосуються питань компетенції керівника чи потреби матеріального забезпечення продовження дослідження, кафедра приймає відповідне рішення, аналізуючи наявний стан розробки наукової проблеми та його подальші перспективи. Остаточні результати наукового дослідження доповідаються на науково–практичних конференціях, у відповідності до визначеної ієрархії.

Практичне значення отриманих результатів студентських конференцій може бути підпорядковане вирішенню прикладних вузькоспеціалізованих завдань та фундаментальних наукових напрямків.

Курсова робота є важливим елементом навчального процесу, який дозволяє поєднувати елементи теоретичного навчання з їх практичним застосуванням та перевіркою. Однією з визначальних дидактичних проблем вивчення економічної теорії в Україні є суперечності та неузгодженість багатьох постулатів як загальноновизнаної, так і сучасної наукової думки з реаліями економічного поступу України.

Написання курсових робіт з мікро- та макроекономіки є практичним інструментом не лише закріплення студентами набутих знань, а й адаптації їх до гіпотетичного майбутнього виконання своїх професійних обов'язків, пристосування до реальних умов функціонування економіки.

Наявність студентських наукових праць, опублікованих за результатами написання курсових робіт, поточної навчальної роботи, наукових конференцій та їх застосування в якості використовуваної літератури суттєво підвищує мотивацію виконання курсових робіт. Досвід такої діяльності сприяє правильній побудові структури розділів та підрозділів курсової роботи, монтує загальну логіку наведення матеріалу, визначає принципи формування висновків. Також важливе значення має ознайомлення слухачів вищих навчальних закладів з діловою економічною мовою, отримання досвіду щодо її використання, усвідомлення відмінностей ділового стилю від публіцистичного та політичного, що було здійснено їх попередниками.

Збірник наукових праць „Розвиток економічної думки”, який видається кафедрою економічної теорії та права, а також значний обсяг опублікованих студентських наукових праць за його межами, у тому числі й у фахових виданнях, дозволяють будувати організацію написання курсових робіт на принципово іншій мотиваційній основі. Не останнє значення при цьому відіграють і наукові праці та навчальні видання, здійснені викладачами кафедри та застосування їх в якості інформаційної бази виконання курсових робіт. Відтак, завданням написання курсової роботи виступає не лише визначення завдань та актуальності проведеного дослідження, систематизація нагромадженої теорії, проблематики та пропонування заходів щодо подолання останньої, а й формулювання нових висновків та практичних результатів, що знаходяться на межі наукової новизни та дозволяють використовувати матеріал, наведений у курсовій роботі, в реальних наукових дослідженнях і впровадженнях у навчальний та господарський процеси.

Активізація наукової діяльності студентів – це одна з реальних перспектив зростання конкурентних переваг, а відтак і рейтингу навчального закладу, якою не можна нехтувати в сучасних умовах, коли з одного боку має місце зростання темпів науково-технічного прогресу, а з іншого – скорочується час на вивчення фундаментальних економічних дисциплін [9, с. 10].

Самоактуалізація – це прагнення людини якомога повніше виявити, розвинути і реалізувати свої можливості, прагнення особистості бути тим, ким вона може бути [3, с. 41]. Тобто, в процесі реалізації власного потенціалу, велике значення має усвідомлення та відчуття власних здібностей. Відтак, самоактуалізація виступає головною метою студентської наукової роботи, а не публікація наукових праць чи отримання рейтингу університету, факультету, кафедри чи особи.

Як зазначає А. Чухно „...масово-поточна освіта, розрахована на середню людину, що породжує масову посередність, губить талант – головне багатство суспільства. Індивідуалізація освіти, її спрямованість на пошук і виховання талантів – один з головних і визначальних завдань у перебудові освіти” [6, с. 37].

Результати творчості вчених, винахідників, підприємців, художників, письменників, артистів складають в розвинених країнах вагомую частину національного багатства, а їхня частка в національному доході невинно зростає [1, с. 14]. Кожна з цих властивостей спроможна приносити користь її носію, поліпшувати стан його добробуту, проте її відтворення є найскладнішим, враховуючи риси нераціональності.

Збірник наукових праць „Розвиток економічної думки” започаткований на кафедрі економічної теорії та права в 2008 році довів свою дієздатність та витримав перевірку часом. Третій випуск принципово відрізнявся від своїх попередників форматом, кількістю та якістю надрукованих статей. Якщо перший випуск містив у собі 38 статей, то в третьому – їх було вже 68. Статті, наведені у збірнику, відповідають вимогам Вищої атестаційної комісії України, мають власну інформаційну базу, в тому числі наукові напрацювання викладачів та практичний фінансово-господарський досвід студентів.

Зазначений збірник є унікальним і єдиним в Україні, де студентські наукові праці виконуються за визначеними методологічними вимогами ВАК, і визнаний у вишах Києва та Київської області. Так, методичне забезпечення наукової роботи студентів [Яковенко Р. В. Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації / Роман Яковенко. – Кіровоград : „ПіК”, 2009. – 40 с.] отримало високу оцінку керівництва Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, який використовує його в процесі організації навчального процесу, і друге видання цього посібника планується здійснити з рецензією проректора з наукової роботи зазначеного вузу.

Кафедра економічної теорії та права КНТУ видала вже чотири випуски збірника наукових праць „Розвиток економічної думки”, в яких міститься 179 наукових статей студентів та викладачів кафедри, 5 рецензій та 1 відгук. На сьогоднішній день до складу редакційної колегії збірника входить 5 докторів економічних наук.

Четвертий том збірника наукових праць якісно відрізняється від своїх попередників, зокрема у розрізі найактуальнішої тематики наукових досліджень у галузі економічної теорії та прикладних наукових напрямів [8,

с. 6]. Статті присвячено проблемам міграції та її впливу на перебіг економічних процесів як на рівні національної, так і міжнародної економіки, новому податковому кодексу в економічному та правовому вимірах, тенденціям розвитку людського капіталу, перспективам розвитку вітчизняної економіки, наслідкам інфляційних процесів для України, проблемам та тенденціям інформатизації в Україні, розвитку рекреаційного потенціалу та проблемам підвищення його прибутковості, державному боргу України, формуванню цін у сільськогосподарському секторі економіки, інтеграційному розвитку країн азіатсько-тихоокеанського регіону, тіньовій економіці, перспективам розвитку в Україні аудиторської діяльності, проблемам фінансової безпеки України, структурі та завданням воєнної економіки, інтелектуальній власності та її охороні, стану грошового ринку, пріоритетним напрямом інвестиційної політики, національним особливостям інформаційної економіки, інноваційній діяльності в Україні, системі гарантування депозитів, конкурентоспроможності України на світовому ринку, експортним можливостям нашої держави, еволюції економічних потреб та інтересів, економічній політиці підприємства та регіональній політиці держави, інформаційним технологіям у системі подолання економічних криз, державному регулюванню ринку цінних паперів, системі державного управління науково-технічним розвитком.

Особисто автором цієї статті було здійснено наукове керівництво 52 опублікованими науковими студентськими статтями; у співавторстві зі студентами опубліковано 4 статті у фахових виданнях, 37 статей у наукових виданнях, 15 тез доповідей до конференцій (з яких 13 – за кордоном).

Нагромадження інформаційно-наукового матеріалу студентами відбувалось під час вивчення предметів „Національна економіка”, „Основи економічної теорії”, „Політекономія”, „Макроекономіка”, „Правознавство”, „Історія економіки та економічної думки”, написання курсових робіт з мікроекономіки.

Активну участь у підготовці статей беруть навіть студенти першого курсу економічних факультетів, що свідчить про значення та важливість вивчення фундаментальних економічних дисциплін. Досвід набутий студентами в процесі підготовки наукових статей стане їм в нагоді у подальшій науковій діяльності, навчанні в магістратурі та аспірантурі.

Крім студентів КНТУ, в збірнику були представлені статті трьох студентів Національного університету Державної податкової служби України (м. Ірпінь) як денної, так і заочної форми навчання, та здобувача наукового ступеня кандидата економічних наук з Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі.

Об’єктивна необхідність науково-дослідної роботи студентів полягає у трансформації суспільної свідомості населення України, внаслідок переходу до ринкової системи господарювання, змін у підприємницькому секторі економіки та в системі ліберальних цінностей суспільства. Не менше значення відіграє й зміна установок структурного розвитку національної та

світової економіки, надання пріоритетної уваги нематеріальному виробництву та розвитку людини у новій надекономічній якості.

Залучення до наукової роботи якомога більшої кількості студентів спроможне зміцнювати соціальну структуру навчальних закладів, долати зайві протиріччя та суперечності в системі відносин „викладач–студент”, сприяти з’ясуванню справжнього призначення слухача вищого навчального закладу, розкривати його приховані позитивні властивості, поліпшувати загальний психологічний клімат у навчальному середовищі, створювати якісно нові мотиви до процесу навчання.

Допускаються такі типи наукових досліджень: історико-дослідницький, проблемно-перспективний, теоретико-практичний, узагальнюючий, теоретико-новаторський, аналітичний та синтезуючий. Кожен з цих типів, обов’язково має враховувати ще хоча б один інший, взаємодоповнюючи таким чином один одного. Якщо цього не відбувається, то для загальнотеоретичних питань, бажано використовувати проблемно-перспективний підхід, а до більш практичних питань – можливим є застосування порівняльного аналізу з використанням аналогії, співставляючи наявну проблемну ситуацію та схожий, подібний стан, який вже було розв’язано.

Творча діяльність створює споживчу вартість для доволі обмеженого кола споживачів, використовуючи при цьому в якості головного чинника виробництва психоемоційну енергію. Психоемоційне виснаження завдає людині не меншої шкоди та небезпеки, ніж виснаження фізичне. Відтворення цього ресурсу може здійснюватись у вигляді відмови від творчої діяльності протягом певного часу, зміни місця замешкання та кола спілкування [7, с. 47].

Як слушно зазначив завідувач кафедри економічної теорії Києво-Могилянської Академії, д.е.н., професор Ю. М. Бажал на Круглому столі 25 травня 2012 року „всі проблеми, що виникають в економіці регіону, сьогодні мають у своєму корінні проблеми у вищих навчальних закладах цього регіону”. Тому, якщо, наприклад, в Кіровограді в одному з провідних університетів, який випускає найбільшу частку економістів в структурі регіонального ринку праці, перший проректор і декан колись найбільшого факультету активно беруть участь у рейдерському захопленні чужих посад та чужих ставок у межах цього навчального закладу – то економіка цього міста буде приречена. Моральна нищість та неспроможність виправити ситуацію, до якої привело, до речі, їх же керування – зумовлюють поступову деградацію праці, як процесу взагалі. Наукова робота, навіть така, що має високу результативність при цьому ніякої ролі не відіграватиме і виправити ситуацію, що склалася, буде неспроможна. Навіть навпаки, особи, в тому числі й студенти (звичайно ж крім тих, хто наблизений до перших осіб), будуть викликати в такого керівництва лише роздратування. При цьому дуже часто виникає враження, що ні наукова, ні методична діяльність нікому не потрібна, навіть у масштабах, що перевершують загальнонаціональні показники. В такому випадку рекомендується прибрати відповідні розділи в

індивідуальних планах роботи викладачів, а замість них включити такий розділ, як „Реагування на дзвінки та візити керівництва, і вказівки щодо виставлення оцінок”, бо, судячи з усього, саме цей чинник є визначальним в процесі планування та розподілу навчального навантаження.

Відтак матеріальний мотив, який лежить в основі такої поведінки, ускладнюватиме розвиток властивостей „людини творчої” і повертатиме рух у зворотній напрямок – до „людини економічної” 17-го століття. Те саме стосується і гасла „Освіта – це бізнес!”. Отже, навчальний заклад не може бути джерелом регресу освіти, науки та регіональної економіки.

Дуже часто підвищення ефективності освіти розуміється як проста економія коштів, тобто збільшення кількісних показників чисельності учнів, студентів, кількості навчальних закладів за умов, коли витрати на заробітну плату, утримання залишаються незмінними або зростають значно меншою мірою [4, с. 83]. Такі підходи до управління як на локальному рівні, так і на рівні національного бюджетоутворення також є кроками до деградації навчання, освіти і науки.

Доцільність наукової роботи студентів можна виразити формулою, яка буде виражена у балах, і поєднуватиме грошові та негрошові чинники.

$$D = [(P - B)] + [Z + ZB + P - PsVt - ZZ - KC], \quad (1)$$

де D – доцільність наукової роботи студентів;

P – економічний результат (отримання премії чи спеціальної стипендії);

B – економічні витрати на проведення дослідження та опублікування його результатів;

Z – рівень особистого задоволення від наукової роботи (самореалізація);

ZB – задоволення близьких людей від наукових успіхів особи;

P – перспектива подальшого розвитку;

$PsVt$ – психо-емоційні витрати на наукову роботу;

ZZ – заздрість оточуючих та можливі наслідки від неї;

KC – кризові ситуації, психологічні та психічні втрати у разі складності досягнення результату та психологічної несумісності з науковим керівником та інше.

Кожна особа при цьому пріоритетно визначатиме для себе або перші квадратні дужки, де міститься економічний результат, або другі, де визначаються позаекономічні результати. Якщо домінуватиме друга складова, то це означає, що існують подальші перспективи наукової роботи, і вони не зашкодять конкретній особі. Окремою проблемою при цьому є низький рівень життя, викликаний кризою, перш за все, суспільної моралі.

Висновки. Сучасний стан економіки України характеризується одночасним розвитком рис „людини творчої” та збереженням рис „людини економічної”. Мотивація праці, яка сьогодні має трансформаційний характер, визначає зміну її характеру і навіпаки. Реструктуризація зайнятості вимагає

посилення уваги до економічної категорії „творча діяльність” із визначенням її негативних рис.

Мотиваційні аспекти відтворення людського потенціалу визначаються ступенем розвитку потреб існування людини. Вивільнення робочого часу внаслідок автоматизації матеріального виробництва призводить до виникнення нових потреб людини, зокрема в сфері культурного та інтелектуального розвитку, які потребують відповідного задоволення через збільшення обсягів виробництва у освітній, соціальній та культурній сферах.

Вплив на поведінку людини за допомогою моральних норм, які формуються у тому числі в процесі наукової роботи, здійснює поштовх для позитивного руху суспільства у своєму розвитку [10, с. 38]. Підприємництво та бізнес обґрунтовані етичними нормами та моральними принципами в змозі покращити загальний добробут, загальнодержавний психологічний стан суспільства, сприяти створенню свідомої та дієздатної ноосфери. Мотивація економічної діяльності доволі часто знаходиться в суперечності з етичними нормами, тому одним із завдань науково-дослідної роботи студентів є узгодження та взаємоаналіз цих факторів. Науковий керівник у цьому процесі виконує не лише науково-аналітичну та організаційну, а й виховну роботу.

Спільне проведення студентських наукових досліджень представниками різних вузів буде спроможне сприяти пришвидшенню темпів розбудови науково-дослідницької інфраструктури регіонів, зміцненню нових форм міжвузівської співпраці, посиленню конкуренції між вузами у даній сфері. Головне, щоб така ситуація не призвела до формалізації та показовості наукової діяльності, що дуже швидко може знищити усі позитивні здобутки в цій сфері.

Дотримання наведених рекомендацій дозволить студенту виконати усі наведені завдання наукової роботи, задовольнити особисті потреби щодо його визнання, отримати навички наукового аналізу, вміння правильно оформляти наукові праці. Науковий керівник у разі дотримання запропонованих порад зможе ефективно організувати процес наукового пошуку студентів, правильно виконати завдання, поставлені керівництвом, продовжити рух у напрямі особистого самоудосконалення.

Список використаної літератури

1. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання–Прес, 2002. – 313 с.
2. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та її виховання / Гельвецій Кльод Адрієн. – К. : Партвидав „Пролетар”, 1932. – 392 с.
3. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. / Занюк С. С. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.
4. Каленюк І. Проблеми та механізми фінансового регулювання освіти в сучасних умовах / І. Каленюк // Вища школа. – 2002. – № 4–5. – С. 82–90.
5. Стефанишин О. Теорія розвитку людського потенціалу національної економіки : навч. посіб. : [для вищ. навч. закл.] / Ольга

Стефанишин. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 306 с.

6. Чухно А. А. Твори : у 3 т. / НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Наук.-дослід. фін. ін-т при М-ві фін. України / А. А. Чухно. – К., 2006. – Т. 1 : Становлення і розвиток ринкової економіки. – 592 с.

7. Яковенко Р. В. Відтворення людського потенціалу в умовах трансформаційної економіки : дис. ... кандидата екон. наук : 08.00.01 / Яковенко Роман Валерійович, К., 2011. – 213 с.

8. Яковенко Р. Збірник наукових праць „Розвиток економічної думки” / Р. Яковенко // Студентський вісник. – 2011. – № 6 (322). – С. 6.

9. Яковенко Р. Інструментарій підвищення мотивації студентів до написання якісних курсових робіт / Р. Яковенко // Студентський вісник. – 2011. – № 12 (328). – С. 10.

10. Яковенко Р. В. Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації / Роман Яковенко. – Кіровоград : „ПіК”, 2009. – 40 с.